



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### Galeoti Martii Narniensis De Homine Libri Dvo

Galeottus <Martius>

Basileae, 1517

Manvs

**urn:nbn:de:hbz:466:1-31834**

Cubiti cō Sed in mensura sunt communes cubiti & geometrici, de qui  
munes. bus paulo post dicemus. Brachia Geminis subiacēt. M. Ma  
Geomet trici. nilius. ij. astronomicon.  
Brachia Et in geminis æquali brachia sorte  
sub gemi Scribuntur connexa humeris.  
nis.

## MANVS

Manus.  
Artus.



MANVS sequitur lacerto adiuncta artibus. Artus enim omnium membrorum ossa habentium membrum membro alligant. ab artando dicti teste Prisciano, uel a græco uocabulo, quod autem membra & artus differant, nam hi nodum, illa uero trūcos significant, testis est Poeta in quinto Aeneidos cū dicit, Et magni membrorum artus, accedit etiam quod artus de animantibus tantum, membra uero de inanimis quoque dicuntur. Plinius iunior in epistolis magna sui parte meridiem spectat, æstiuūque solem ab hora sexta hibernum, aliquanto maturius quasi inuitat in porticum latam, & pro modo lōgam, multa in hac membra. Manus igitur membrum lacerto conectitur, ibique Pulsus est. de quo sic Plinius. Arteriarum pulsus in cacumine membrorum euidentis maxime index morborū, in modulos certos, legesque metricas per etates stabilis, aut citatius, aut tardius. Sed percussus pulsus alio in loco Plinius percussum nominat. nam uita gubernacula tenet, & ictu crebro, aut languido ualitudinem indicat. Est autem pulsus multiplex, sed formicans uicinam mortem prænunciat Plinius septimo. uenarū inæquali aut formicāte percussu, sed hoc ex arterijs est. Arteriæ sunt spiritus semitæ. Venæ autem sunt sanguinis riui. licet apud idoneos etiam

neos etiam repugnante a Gellio & contradicente, uena pro arteria dicatur. Persius,

Tange miser uenas, & pone in pectore dextram  
 Nil calet hic. Idem. Postq̄

Tertia compositas uidit nox currere uenas.

Cornelius Celsus tertio, si protinus uenæ conciderint, & sa-  
 pius eodē die, si inter plures accessiones, subinde uis corpo-  
 ris deest. Manus igitur de qua dicere institueramus multa, **Manus.**  
 plures habet significationes, nam ut omittamus quod mul-  
 titudinem collectionemq̄ indicat. Vergilius sexto,

Hic manus ob patriam pugnando uulnera passi.

Non tacendum reor manum pro capiendi instrumento a  
 ueteribus accipi, non dico de manu nostra, quæ digitorum  
 collectionem & potestatem gerit. Lucanus primo,

In manibus uestris quantus sit Cæsar habetis.

Sed pro proboscide elephanti, nam hanc manum uocant **Manus**  
 latini. Curtius quarto, cum de elephanto loquit̄ sic ait, Præ- **in ele-**  
 cipue terribilis illa facies erat, cum manu arma uirosq̄ corri- **phanto.**  
 perent, & super se regentibus traderent. Idem in eodem, Co-  
 pidas uocabant gladios leuiter curuatos, falcibus similes,

quibus appetebant belluarum manus. Sed elephanti an- **Angui-**  
 guimani ideo uocantur, quia proboscis, quā manu dixi- **manus.**  
 mus uocari, ad omnem partem uertitur. Lucretius quinto,

Anguimanus belli docuerunt uulnera Pœni **Manus**  
 Sufferre, & magnas Martis turbare cateruas. **pro scri-**  
**ptura.**

Manus plerumq̄ pro scriptura manuū dicitur. Quintilia- **Man⁹ ho-**  
 nus primo Institutionum oratoriarum, Causa cassus Cice- **minis in**  
 ro & Vergilius scripserunt, sic manus eorum docent. Homi- **quinq̄ di-**  
 nis manus in quinq̄ digitos distinguitur, nam qui præ alijs **gitos di-**  
**stinguit̄.**

e pollet

Pollex: pollet potensq; est, pollicem dixerunt. Iuuenalis,  
Et uerso pollice uulgi  
Quemlibet occidunt.

Salutaris  
Index. Huic proximus est digitus salutaris, quem nonnulli iunio-  
res indicem uocauerunt. Suetonius, in uita Augusti, dextraeque  
manus digitum salutarem tam imbecillum interdum sen-  
tiebat, ut torpentem contractumque frigore, uix cornei circuli  
supplemento scripturae admoueret. Martianus de nuptiis  
Philologiae. Verum quidam redimitus puer ad os copressio  
Salutaris digito salutari silentium commonebat. Dicitur autem salu-  
unde di- taris, uel quia non salutamus, nisi uisa & indicata. Vergilius  
ctus. tertio Aeneid.

Italiam laeto socij clamore salutant.

Medius. Vel quia eo comprimimus os ad silentium, quod salutare  
est praecipuum. Salutari digito proximus est medius caete-  
ris longior & apparentior, in medio positus digitorum ob  
ignauiam apparet. Indigere enim uidetur aliorum defension-  
ne, ideo apud antiquos infamis digitus uocabatur. Persius,

Infamis  
digitus. Infami digito lustralibus ante saluis  
Expia<sup>m</sup> Iuuenalis,

Cum fortunae ipse minaci

Macedaret laqueum, mediumque ostenderet unguem.

Hoc autem fiebat, ut ille, cui ostendebatur digitus, talis dice-  
retur, & ignauus, & uitijs illustrior caeteris, sicut iste obscens  
digitus longitudine inter alios est eminentior. Hunc sequi-  
tur proximus minimo, quem medicinalem uocari ait Ma-  
Medici- crobius. Nam neruus quidam de corde natus, pergit usque  
nalis, ad digitum manus sinistrae, qui minimo proximus, ut legi-  
tur in libris Anatomicorum. Ob quam causam nouus nu-  
ptus,

ptus, huic digito tanq̄ cordis uicario, suæ sponsæ imponit  
annulum. Hunc igitur medicinalem de dextera dici non me-

mini legisse, sed digitus dicitur proximus minimo a situ. Proxim<sup>o</sup>

Qui uero ultimus est ob breuitatem minimus appellatur. minimo.

Concauitas manus, dicta est Vola. hinc uolare ad manus Minim<sup>o</sup>.

& pedes pertinens. Terentius, Vix me contineo quin inuo- Vola.

lem in capillum, & inuolare est in uola abscondere, ponitur Volare.

pro furari. Catullus, Inuolare.

Remitte palliū mihi quod inuolasti. Palma autē mani- Palma.

festæ significationis, cum de manu dicit. Vergilius primo,

Et tunc pectora palmis.

Nam proprie expansa dicitur. Minius iunior tertio episto- Pugnus.

larum. Sed ipsum Macedonem tam grauius palma per-

cussit, ut pene concideret. & ob hoc pro mensura ponitur, ut

suo loco dicemus. Pugnus uero compressa manus. Plautus

in amphitryone, Haud malum est huic pugno pondus. &

his duobus alapæ & colaphi incutiuntur. Iuuenalis,

Nos colaphum incutimus lambenti crustula seruo. Idem,

Ridere potest qui Mamercorum alapas.

Palmam autem arborem propter frondis similitudinem di Palma

xerunt, & caricas uocauerunt Dactylos, quia dactyli sunt arbor.

digiti, & caricæ palmarum digiti uidentur. Apitius, Et croci Dactyli.

dragma singulæ dactylorum ossibus torridis quinq̄, q̄s de/

niq̄ dactylis nunc mollitis. Est & in manu dextra uiri, & si E manib<sup>o</sup>

niſtra mulieris, futurorum cognitio. Nam quæ a nonnullis futurorū

minus idoneis lineæ manus uocantur, latinitas uocat Incisu cognitio.

ras. Plinius undecimo, Contra longæ esse uitæ incuruos hu- Incisura.

meris & in manu una duas incisuras longas habentes. Ma/

num infestat Chiragra. Horatius primo epistolarum, Chiragra

e 2 Nodosa

Nodosa nolis corpus prohibere chiragra. Persius,  
Sed cum lapidosa chiragra

Fregerit articulos.

Chiro/  
graphū.

Chirographum uero chiragramq; græca esse tanq; uulga-  
ria relinquimus. Chirographum manu scriptum ad cautio-  
nem esse uel imperiti sciunt. Iuuenalis,  
Vana superuacui dicens chirographa ligni.

Vngues.  
Molles  
& lucidi.  
Acumi/  
nati.  
Reclu/  
uūm.  
Cluere.  
Paro-  
nychia.

Digitos operiunt ungues, in quibus mores quoq; hominū  
comprehendunt. nam molles, plani, ac lucidi ingenium de-  
nunciant, ubi simul cum digitis acuminantur memoriam  
etiam bonam. Et in his etiam morbus est. reclusiuum enim  
uocari dicit Festus, cum circa ungues cutis se soluit. Cluere  
em̄ soluere est. De paronychis apud medicos etiam sermo  
est, nam iuxta ungues est supputatio cum dolore. Plinius  
uigesimalitertio naturalis historiae, gingiuarum inflationib;  
paronychis, sordidib; ulceribus & putrescentibus deriva-  
tio est manifesta. Nam onyx dicitur unguis, & hinc lapides  
onyces ad similitudinē unguis humani. Lucanus, Vbiq;  
Calcabatur onyx.

Onyx.  
Sine un/  
guibus  
quidam  
nascunt.  
Defun/  
ctis un/  
gues cre/  
scunt.  
Digiti  
sub tute/  
la Miner  
uæ.  
Articuli.  
Articula/  
rius mor/  
bus.

Vt legimus, quidam sine unguibus nascuntur. Rationem  
huius a matre esse dicunt. Nam falsioribus usæ cibis, dum  
pregnantes sunt, partum sine unguibus pepererunt, & Pli-  
nius dicit, defunctis quoq; ungues crescere. Digiti sunt sub  
tutela Mineruæ. Digitorum esse dicunt articulos, quoniam  
parui artus sunt, & hinc articularius morbus, qui per omnes  
artus uagatur, quo dicitur laborasse Ennius. Q. Serenus,  
Si uero articulos tabes inimica per omnes  
Hæserit, ex ficu betas cum melle iugabis.  
Vel pelagi latices simul & baccheia dona

Sumere

Sumere curabis, nimio sed paruito uino.

Ennius ipse pater dum pocula siccata iniqua,

Hoc uitio tales fertur meruisse dolores.

Et articulos fidei tanquam membra religionis nostrae dixerunt. Articuli fidei.

Paruum quasi membrum & minutias dici demonstrat Plautus, qui in Menæchmis ait, Illa ego soleo, comoditatis omnes

articulos scio. Sed de brachijs & lacertis manibusque mixtim

& confuse, nunc de dextra & mensuris nomina membrorum

habentibus, peculiaris ac distinctis sermo nobis erit. Dextra fidei consecrata.

Dextra fidei consecrauit, ut narrat Liuius primo

ab Urbe condita. Hinc est quod Aeneas apud Vergilium quaerit,

Cur dextra iungere dextram

Non datur?

Hac enim corporis parte antiqui se uenerabant, quia fidei

ac fortitudinis sedes est, nam qui auxilium quaerunt, dextram

petunt. Vergilius sexto,

Da dextram misero, & tecum me tolle per undas.

Hanc supplices osculantur. Lucanus,

Oscula pollutæ fixisse trementia dextræ.

Et qui iurabant per dextram tanquam fidei sedem, & uirtutis Dextram supplices osculantur. Per dextram iurabant ueteres.

ministram, deierabant. Vergilius septimo,

Fata per Aeneae iuro, dextramque potentem

Siue fide seu quis bello est expertus & armis.

Hac detrimento sui cognomina facit, nominaque imponit.

Nam Scauola dictus quia debilitata dextra, sinistra usus Scauola.

est. Liuius secundo ab urbe condita, Mutium demissum cui

postea Scauolæ a dade dextræ manus inditum. Scaea enim Scaea.

sinistra est, & Mutius sinistra est usus exusta dextra. De

scæua Vlpianus. hoc pacto de edilio edicto loquitur. scæ-  
uam sciendum est nō esse morbosum uel uitiosum, præter  
q̄ si imbecillitate dextræ ualidius sinistra uras, sed hunc nō  
scæuam, sed mancum esse. cui dicto accedit Iuuenalis cum  
dicit,

Tanq̄

Mancus & extinctæ corpus non utile dextræ.

Dexter. A dextra dexter, id est, propitius, Vergilius octauo,  
Et nos & tua dexter

Adipe de sacra.

Secūdo, Et aptus atq̄ agilis. Staius, quarto Syluarū,  
Signa frenatæ moderatus ala Castore dextro,

Læuum. Et læuum & sinistrum, nisi in rebus diuinis, quia non de-  
Sinistrū. xtra sunt, malum significant. De his hæctenus. De nomini-  
bus mensurarum nunc diceremus, nisi sese subgessisset anu-

Anulus. lorum mentio, nam hi quoq̄ manus ornant. Anulus, cuius  
Anellus. diminutiuum anellus, Horatius secundo Sermonū,

Sæpe notatus,

Cum tribus anellis, modo læua Priscus inani,

a rotunditate dicitur quasi anus. Apud ueteres diuerso no-

Cinguli. mine uocati sunt anuli. Nam prius uocauerūt cingulos. po-

Symboli. stea & Græci & nostri symbolos, teste Plinio. quod profe-

Symbol<sup>9</sup> cto non est admirandum. nam symbolus est nota & signū

& anuli militiæ notæ erat. Quod autē symbolus dicatur no-

ta & signum, testis est Cicero in Topicis, genus hoc Notati-

onem appellamus, quia sunt uerba rerum notæ. atque hoc

idem Aristoteles symbolum appellat, quod latine est nota.

Iustini lo- hæc Cicero. Iustinus. ij. Sollicitare eos in partes suas statuit.

cus. & cū colloquendi copiam nō haberet quo applicituri erant

symbolos proponi, & saxi proscribi curat. Symbolos autē

posuit



posuit Iustinus, pro literis, quæ sunt notæ & signa quædam. Sed apud uetustissimos digiti dicti sunt, ex Græco detorto uocabulo. Plautus in Pænulo, Atq; ut opinor, digitos in manibus non habent, quid iam, quia incedunt cum anulatis auribus. Hos quoq; unguulos & unguinos dici testis est antiquitas. Anulos gestare in digitis minimo proximis moris fuit, deinde in pollice, postea in minimo, plerumq; in salutaribus. Galliæ tamen & Britanniaë medios digitos anulis ornabant præter aliorum consuetudinem. Et hæc sunt digitorum ornamenta. Digiti autem sicut manus. & cubitus, percutiunt. digitorum percussus uocatur Condylus. Digitis enim complicatis aut medio digito ab ipso pollice eunte condylus est. Martianus in primo, Caput illi uirga comminuens, eidem quibus fuerat eblandita, ictibus crebris complicatisq; in condylos digitis uulnerabat. Condylomata autem a quadam similitudine dicuntur cæcæ hæmoroides & tubercula quædam corporis.

Digiti p  
anulis.

Vnguli.  
Vnguini

Anulos  
gestandi  
mos.

Cōdylus

Condylomata.

## DE MENSVRIS

**H**is igitur expeditis redeundum est ad id quod fuerat propositum. Nam mensuram a membris humanis dictam ordo exoptulabat. Nam hominis brachium, id est, ulna, cubitus, palma, digitus, pro mensuris accipiuntur. Vlna duplicis mensuræ est, nam aliquando cubitum significat, plerumq; tantum spacij, quantum utriusq; manus extensio capit, quod tamen in idem reuertit. Extensa em̄ palma bis, cubitum facit, intelligendo cubitum lacertum cum manu. Vergilius in Buccolico.

Tris